

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
Національний лісотехнічний університет України**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор НЛТУ України

_____ Ю. Ю. Туниця

Наказ від 27 березня 2018 року
№ 73

ПРОГРАМА

**ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ МОЛОДШИХ
СПЕЦІАЛІСТІВ ДЛЯ ВСТУПУ
ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІСОТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ**

Спеціальність «Облік і оподаткування»

Львів-2018

Схвалила Приймальна комісія НЛТУ України
27.03.2018 р., протокол № 3

ЗМІСТ

1 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	2
2 ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	3
2.1 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК.....	3
Перелік рекомендованих джерел.....	6
Нормативні документи.....	6
Навчальна та наукова література.....	7
2.2 ГРОШІ І КРЕДИТ.....	8
Перелік рекомендованих джерел.....	11
Нормативні документи.....	11
Навчальна та наукова література.....	12
2.3. ФІНАНСИ.....	13
Перелік рекомендованих джерел.....	16
Нормативні документи.....	16
Навчальна та наукова література.....	17

1 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Програма **фахового вступного випробування** для вступників, які вступають на основі ОКР молодшого спеціаліста, містить питання з нормативних професійно-орієнтованих дисциплін, які випускники технікумів і коледжів слухали під час навчання.

Фахові вступні випробування проводяться у формі тестування. Тестове завдання складається з 30 питань трьох рівнів складності (по 10 питань кожного рівня), які оцінюються за 100-бальною шкалою. Кожне питання першого рівня оцінюється 2,5 балами; другого – 3,5 балами; третього – 4 балами. Із запропонованих відповідей на кожне питання необхідно вибрати номер правильної відповіді і внести її у талон відповідей. Якщо у завданні є задачі, то їх необхідно розв'язати до числа з заданою точністю і це число внести у талон відповідей. За правильно розв'язані завдання абітурієнт отримує відповідну кількість балів, до якої додається 100 балів (шкала від 100 до 200 балів). Тривалість тестування – 1,5 год.

Абітурієнт вважається допущеним **до конкурсу**, якщо отримав позитивну оцінку, а саме – не нижче 124 бали за шкалою оцінювання від 100 до 200 балів.

2. ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод

Бухгалтерський облік, його мета, завдання і функції, основні принципи, види та значення за умов ринкової економіки. Нормативне регулювання та побудова бухгалтерського обліку.

Предмет, об'єкти і суб'єкти бухгалтерського обліку. Використання різних вимірників у обліку. Господарські об'єкти бухгалтерського обліку, їх класифікація за стадіями кругообігу. Класифікація господарських засобів (активів) за складом і розміщенням. Класифікація джерел господарських засобів (пасивів).

Метод бухгалтерського обліку: поняття, сутність. Взаємозв'язок між предметом і методом бухгалтерського обліку. Характеристика методичних прийомів бухгалтерського обліку (первинне спостереження, вартісне вимірювання, поточне групування та систематизація, підсумкове узагальнення)

Елементи методу бухгалтерського обліку та їх характеристика (документація, інвентаризація, оцінювання, калькулювання, рахунки бухгалтерського обліку, подвійний запис, бухгалтерських баланс, бухгалтерська звітність).

Бухгалтерський баланс.

Поняття балансу, його значення і використання в управлінні. Будова та зміст бухгалтерського балансу, актив і пасив, розділи та статті балансу. Балансове рівняння та його модифікації. Загальні принципи оцінки окремих видів господарських засобів, коштів і джерел їх утворення. Вплив господарських операцій на зміни у Балансі.

Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис.

Рахунки бухгалтерського обліку: призначення, дебет і кредит. Активні і пасивні рахунки, їх будова. Техніка запису господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Подвійне відображення операцій на рахунках, його сутність і контрольне значення. методика складання бухгалтерського проведення. Види бухгалтерських проведення.

Основи класифікації бухгалтерських рахунків. Принципи та ознаки класифікації рахунків. Класифікація рахунків за економічним змістом. Класифікація рахунків за призначенням і структурою. Рахунки синтетичного і аналітичного обліку, їх взаємозв'язок. Характеристика позабалансових рахунків та відображення операцій на них.

План рахунків бухгалтерського обліку, його будова та відповідність показникам фінансової звітності.

Оцінювання і калькулювання в системі бухгалтерського обліку

Оцінка як система вартісного виміру: поняття, значення, методи. Значення оцінки в умовах ринкової економіки. Основні правила визначення первісної вартості активів підприємства. Вимоги до оцінки активів і зобов'язань підприємства.

Калькуляція в системі бухгалтерського обліку: поняття, значення та види. Визначення калькуляції як елемента методу бухгалтерського обліку. Види калькуляції, значення звітної (фактичної) калькуляції. Класифікація витрат на виробництво. Взаємозв'язок оцінки та калькуляції в господарських процесах.

Документування та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку

Поняття про бухгалтерські документи як носії первинної інформації про господарські операції. Роль документів обліку та їх юридичне значення.

Види бухгалтерських документів, їх класифікація. Вимоги до їх змісту та оформлення. Реквізити документів. Помилки в рахункових записах та способи їх виправлення.

Інвентаризація як метод бухгалтерського обліку і найважливіша форма фактичного контролю за збереженням коштів підприємства та уточнення показників поточного бухгалтерського обліку. Види інвентаризацій. Порядок проведення і оформлення інвентаризацій, виявлення відображення їх результатів у системі рахунків бухгалтерського обліку.

Поняття облікових реєстрів. Види і форми облікових реєстрів. Виправлення помилок в облікових реєстрах (спосіб коректури, спосіб додаткового запису, спосіб сторно). Збереження облікових реєстрів

Поняття про форми бухгалтерського обліку. Вимоги до форм обліку. Принципи побудови, переваги та недоліки форм обліку (меморіально-ордерної форми обліку, журнально-ордерної та спрощеної форми обліку). Комп'ютерні форми та системи обліку.

Формування облікової політики підприємства.

Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості.

Види і форми розрахунків. Документування касових операцій та операцій на рахунках у банку.

Поняття дебіторської заборгованості. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість».

Облік грошових коштів та дебіторської заборгованості у системі рахунків бухгалтерського обліку.

Облік запасів

Визначення запасів та їх класифікація. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Облікова оцінка виробничих запасів. Методи оцінки вибуття виробничих запасів. Документування операцій руху виробничих запасів. Характеристика рахунків обліку виробничих запасів.

Облік необоротних активів

Визначення категорії необоротні активи та їх класифікація.

Визначення поняття основних засобів. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Класифікація основних засобів. Оцінка основних засобів. Формування методологічних засад про основні засоби у бухгалтерському обліку. Характеристика рахунків з обліку основних засобів. Документування господарських операцій з обліку основних засобів.

Поняття інших необоротних активів.

Визначення поняття нематеріальні активи. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Формування методологічних засад обліку нематеріальних активів : класифікація та оцінка нематеріальних активів. Характеристика рахунків з обліку нематеріальних активів. Документування операцій з обліку нематеріальних активів.

Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу

Основи організації обліку праці та витрат на її оплату. Форми і системи оплати праці. Основна і додаткова заробітна плата. Мінімальна заробітна плата. Документальне оформлення праці та її оплати. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам».

Характеристика рахунків обліку розрахунків з персоналом по оплаті праці та розрахунків з органами державного соціального страхування.

Облік зобов'язань

Визнання, оцінка та класифікація зобов'язань. Характеристика П(С)БО 11 «Зобов'язання». Характеристика рахунків обліку довгострокових та поточних зобов'язань. Документальне оформлення обліку зобов'язань.

Облік власного капіталу

Форми власності, поняття та визначення власного капіталу.

Характеристика рахунків з обліку власного капіталу.

Облік нерозподілених прибутків (непокритих) збитків.

Облік фінансових інвестицій

Сутність фінансових інвестицій. Класифікація фінансових інвестицій (довгострокові та короткострокові). Характеристика норм Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції».

Характеристика рахунків, призначених для обліку фінансових інвестицій.

Облік витрат діяльності

Загальні підходи до формування та обліку витрат діяльності підприємства. Основні вимоги до визнання та оцінки витрат. Класифікація витрат. Характеристика рахунків з обліку витрат. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Сутність витрат на запобігання надзвичайним подіям і ліквідацію їх наслідків. Облік витрат, пов'язаних з веденням природоохоронної діяльності підприємства.

Облік доходів і фінансових результатів

Основні вимоги до складу та оцінки доходів. Класифікація доходів. Характеристика Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід».

Характеристика рахунків з обліку доходів та фінансових результатів.

Порядок формування фінансових результатів діяльності.

Фінансова звітність

Поняття та загальні вимоги до фінансової звітності. Склад фінансової звітності та її типові форми. Консолідована (зведена) бухгалтерська звітність.

Основи підготовки та складання фінансової звітності.

Напрями аналізу звітності.

Перелік рекомендованих джерел

Нормативні документи

1. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 [затв. Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р.] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій : [затв. Наказом Мініфіну України № 291 від 30.11.1999 р.] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99](http://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99).
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності / [затв. Наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р.] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control>.
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : [затв. Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р.] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/go/z1557-11](http://zakon.rada.gov.ua/go/z1557-11).

5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : [затв. Наказом МФУ від 24.05.95 №88.] – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92].
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242].
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246].
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237].
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20].
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 р. № 91].
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290].
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318].
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам». [затв. Наказом Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 р. № 601].

Навчальна та наукова література

1. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с.
2. Бухгалтерський облік та оподаткування : навч. посіб. / [за ред. Р. Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського] – Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. – 1220 с.
3. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч.-практ. посібн. / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 536 с.
4. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів. – [2-е вид., перероб. і доп.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 424 с.
5. Давидюк Т. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / [Т. В. Давидюк та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : Гельветика, 2016. – 391 с.
6. Жибак М. М. Бухгалтерський облік. Загальна теорія : навч. посіб. / [М. М. Жибак та ін.] ; Відокремл. підрозділ Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України «Бережан. агротехн. ін-т». – Тернопіль : Крок, 2016. – 268 с.

7. Калюга Є В. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посібник / Є. В. Калюга, М. М. Коцупатрий, Т. О. Гуренко ; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ : КНЕУ, 2015.
8. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення : навч. посібн. / Ю. Г. Кім – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 600 с.
9. Клим Н. М. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / Н. М. Клим. – Львів: Ліга-Прес, 2014. – 480 с.
10. Кулинич М. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / М. Б. Кулинич ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк :Вежа-Друк, 2015. – 561 с.
11. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К.: ЦУЛ, 2013. – 688 с.
12. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія : навч. посіб. / Ю. С. Серпенінова, С. М. Гольцова, І. О. Макаренко; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Суми : Університетська книга, 2015. – 336 с.
13. Синиця Т В. Бухгалтерський облік: теоретичні основи, організація та оптимізація облікових процесів : навч. посіб. / Т. В. Синиця, І. В. Осьмірко ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : Панов А. М., 2016. – 274 с.
14. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко. – [6-те вид., доп. і перероб.] – К. : Алерта, 2013. – 976 с.

2.2 ГРОШІ І КРЕДИТ

Сутність і функції грошей

Походження, сутність та вартість грошей. Форми грошей та їх еволюція. Роль держави у виникненні грошей. Функції грошей та їх характеристика. Взаємозв'язок функцій та вплив на них зміни вартості грошей. Якісні властивості грошей.

Грошовий обіг і грошові потоки

Суть і структура грошового обігу. Економічні основи, суб'єкти та ринки, які обслуговують грошовий обіг. Характерні риси руху грошей.

Види грошового обігу та їх характеристика. Форми безготівкових розрахунків.

Модель грошового обігу, грошові потоки та механізм їх балансування.

Закон грошового обігу. Грошова маса та її структура. Швидкість обігу грошей та фактори що її визначають. Методи регулювання грошового обігу.

Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Об'єкти, суб'єкти та інструменти грошового ринку.

Характеристика основних грошових потоків грошового ринку. Канали руху грошових потоків та фінансовий (грошовий) ринок. Структура грошового ринку. Характеристика основних видів грошового ринку: ринку короткострокових позик, ринку короткострокових фінансових активів, ринку цінних паперів, ринку середньо- і довгострокових позик.

Попит на гроші. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Пропозиція грошей. Механізм формування пропозиції грошей. Рівновага на грошовому ринку.

Грошові системи

Сутність грошової системи та її призначення. Елементи грошової системи. Масштаб цін. Валютний курс. Види готівкових грошових знаків. Структура грошової системи. Види грошових систем та їх еволюція. Становлення та розвиток грошової системи України. Державне регулювання грошового обігу. Міжбанківські кореспондентські відносини. Міжбанківські розрахунки. Національна система електронних платежів.

Інфляція і грошові реформи

Суть інфляції та чинники, які впливають на її розвиток. Вплив інфляції на макроекономічні процеси. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Показники вимірювання інфляції. Державне регулювання інфляції. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Сутність та види грошових реформ. Основні моделі проведення грошових реформ. Створення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Спеціальні стабілізаційні заходи. Деномінація. Методи стабілізації валют: нуліфікація, ревальвація, девальвація. Приклади проведення грошових реформ у світі. Особливості проведення та результати грошової реформи в Україні (6-12 вересня 1996 року).

Валютний ринок і валютні системи

Сутність валютного ринку. Загальна характеристика і структура валютного ринку. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Класифікація валютних ринків. Функції та операції валютного ринку. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Роль банків на валютному ринку. Чинники, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Суть і види валютних відносин. Валютні відносини та валютні системи. Призначення і сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Шляхи становлення національної валютної системи України.

Валютний курс і курсова політика. Порядок визначення та регулювання валютних курсів. Валютні операції. Котирування валют. Поняття, значення й механізм забезпечення конвертованості валюти. Валютні ризики та методи валютного страхування.

Валютне регулювання та валютний контроль. Пряме та опосередковане валютне регулювання. Інструменти валютного регулювання (адміністративні та економічні). Основні положення порядку обігу іноземної валюти на території України. Регламентація статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютного виторгу, здійснення валютних платежів, накопичення золотовалютних запасів тощо). Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання.

Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм

Розвиток теорії грошей. Абстрактна теорія (товарна, меркантилістична, металістична, номіналістична, функціональна, марксистська, державна) та прикладна ((монетаристська) класична кількісна теорія, неокласична, кейнсіанська, некейнсіанська, сучасний монометалізм, кейнсіансько-неокласичний синтез)) теорії грошей у працях Арістотеля, Ксенафонта, Платона, Ж. Бодена, Д. Локка, Д. Мілля, А. Сміта, Д. Рікардо, В. Стаффорда та інших представників цих теорій. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І. Фішера і М. Фрідмена. «Кембриджська версія» кількісної теорії А. Маршалла, Дж. Кейнса, А. Пігу, Д. Робертсона. Кон'юнктурна теорія цінності грошей М. І. Туган-Барановського. Основні положення та недоліки абстрактної та прикладної теорії грошей. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей та трудової теорії вартості.

Теорія макроекономічного аналізу: місткість ринку, принцип ефективного попиту, теорія зайнятості, норми відсотка, гранична ефективність капіталу. Інфляція за Кейнсом. «Передавальний механізм» у трактуванні Кейнса. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.

Особливості монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.

Основні аспекти грошово-кредитної політики в світлі сучасних монетарних теорій.

Кредит у ринковій економіці

Сутність кредиту. Кредит як форми руху цінності на поворотній основі. Кредит як одна з форм економічних відносин. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільних відносин. Об'єкти та суб'єкти кредиту. Позичковий капітал та кредит. Особливості функціонування позичкового капіталу. Ринок позичкових капіталів.

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Економічні чинники необхідності кредиту та особливості його прояву у різних сферах економіки.

Теорія кредиту: натуралістична та капіталоутворююча. Функції кредиту, їх сутність, призначення та прояви в економічній практиці. Функціональна характеристика і типи кредитних відносин.

Форми кредиту: комерційний, споживчий, державний, міжнародний, банківський. Сутність, організація і технологія банківського кредитування. Система і принципи кредитування. Форми забезпечення кредитів, страхування кредитів. Страхування кредитних ризиків від надзвичайних і природних явищ. Види кредитів: кредит під заставу цінних паперів, вексельні кредити, довгостроковий кредит, лізинг-кредит.

Фінансові посередники грошового ринку

Фінансові посередники як суб'єкти грошового ринку. Загальна схема фінансового посередництва. Послуги фінансових посередників (зменшення ризику фінансових посередників, збільшення ліквідності своїх клієнтів, інформаційні послуги). Види фінансових посередників (депозитні інституції, договірні ощадні інституції, інвестиційні інституції). Економічні вигоди фінансового посередництва (трансакційні витрати, інформаційні витрати).

Сутність та умови формування ринку фінансових послуг. Банки як суб'єкт фінансового посередництва. Поняття про спеціалізовані кредитно-фінансові інститути та їх основні види (страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні фонди, фінансові компанії, кредитні спілки, ломбарди, міжбанківські об'єднання).

Фінансово-кредитна система України, особливості становлення та еволюції.

Центральні банки

Роль, значення та організація діяльності центрального банку країни. Становлення та розвиток банківської системи України. Структура та правовий статус Національного банку України (НБУ). Завдання і функції НБУ. Операції НБУ. Організація нагляду Національного банку України за діяльністю комерційних банків. Санкції, які застосовуються НБУ за порушення банківського законодавства.

Грошово-кредитна політика Центрального банку: сутність, цілі (стратегічні, проміжні, поточні), інструменти (опосередкованого та прямого впливу), грошово-кредитної політики. Класифікація критеріїв грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика НБУ та її роль в стабілізації економіки України.

Комерційні банки

Розвиток та формування комерційних банків України. Ліцензування банківської діяльності. Функції комерційних банків.

Пасивні (власні ресурси, залучені ресурси, позичені ресурси) і активні (грошові кошти, кредитний портфель, цінні папери на продаж, інвестиційний портфель, майно та нематеріальні активи) операції комерційних банків. Комісійно-посередницькі операції банків. Банківські ризики.

Міжнародні фінансово – кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Міждержавні угоди. Норми валютного законодавства держави. Міжнародний кредит. Кредити міжнародних і регіональних організацій. Міжнародний ринок позичкових капіталів. Баланси міжнародних розрахунків. Валютні обмеження. Форми валютних обмежень. Повна конвертованість валюти.

Поняття валютно-кредитної установи. Міжнародні та регіональні валютно-фінансові організації. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний та Європейський банк реконструкції і розвитку. Банк міжнародних розрахунків. Міжнародний інвестиційний банк.

Перелік рекомендованих джерел

Нормативні документи

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Про банки і банківську діяльність : закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
6. Про Національний банк України : закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
7. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні : закон України № 2346-III від 05.04.2001р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України № 2664-III від 12.07.2001р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

Навчальна та наукова література

1. Бандурка, О. М. Гроші та кредит : підручник / О. М. Бандурка, В. В. Глущенко, А. С. Глущенко. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 368 с.

2. Вовчак О.Д. Гроші та кредит. [навч. посіб.] / О. Д. Вовчак. – К.: ЦУЛ, 2013. – 424 с.
3. Гроші та кредит: [навч. посіб.] / [М. І. Крупка, М. С. Мрочко, Б. М. Вишивана, І. М. Крупка і ін.; Ред.: М. І. Крупка]. – Л., 2010. – 406 с.
4. Гроші та кредит: [підруч.] / [І. О. Лютий, Н. І. Версаль, О. В. Любкіна, О. Д. Рожко; за заг. ред. І. О. Лютого]. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – 559 с.
5. Гроші та кредит : [підруч.] / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.
6. Живко З. Б. Банківська діяльність: [навч. посіб.] / З. Б. Живко. – К.: Алерта, 2012. – 248 с.
7. Зайцев О. В. Гроші та кредит. [навч. посіб.] / О. В. Зайцев. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 179 с.
8. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: [навч. посіб.] / Д.І. Коваленко – К.: ЦУЛ, 2010. – 344 с.
9. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика. [навч. посіб.] / Д.І. Коваленко – К.: ЦУЛ, 2013. – 578 с.
10. Коваленко В. В. Центральний банк і грошово-кредитна політика: [навч.-метод. посіб.] / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 138 с.
11. Колодізев О.М. Гроші і кредит: [підруч.] / О.М. Колодізев, В.Ф. Колесніченко. – К : Знання, 2010. – 615 с.
12. Колотуха С.М. Гроші та кредит: [навч. посіб.] / С.М. Колотуха, С.А. Власюк – К., 2012. – 495 с.
13. Косова Т.Д. Центральний банк і грошово-кредитна політика / Т.Д. Косова – К: ЦУЛ, 2011. – 328 с.
14. Левченко Л.В. Гроші та кредит. [навч. посіб.] / Л.В. Левченко – К.: ЦУЛ, 2011. – 224 с.
15. Лук'янов В. С. Сучасні фінансові ринки: [монографія] / Лук'янов В.С. – К., 2013. – 479 с.
16. Реверчук С. К. Гроші та кредит: [підруч.] / [С. К. Реверчук, В. І. Грушко, Л. І. Дмитриченко, І. Г. Скоморович, О. Ю. Сова]. – К.: Знання, 2011. – 382 с.
17. Футало Т. В. Гроші і кредит: [навч. посіб.] / Футало Т. В., Оліярник В. В., Черевко Х. Л. – Л. : Вид-во ЛКА, 2013. – 431с.
18. Щетинін А. І. Гроші та кредит: [підруч.] / Щетинін А. І. – [Вид. 4-те, перероб. та доп.].– К.: ЦУЛ, 2010. – 440 с.

2.2 ФІНАНСИ

Предмет фінансової науки. Фінансові категорії.

Фінанси як наукова дисципліна. Соціально-економічна сутність фінансів. Фінанси в системі ринкових відносин. Функції фінансів, як виявлення найважливіших суттєвих ознак, властивостей суспільного призначення. Розподільча функція, її зміст. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції. Фінансові категорії, як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості і складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями в процесі вартісного розподілу. Фінанси і ціна. Фінанси і заробітна плата. Фінанси і кредит.

Фінансові ресурси, їх суть і призначення. Кваліфікація фінансових ресурсів. Централізовані і децентралізовані фінансові ресурси. Фінансові ресурси на природоохоронну діяльність і запобігання надзвичайних екологічних і природних явищ. Фінансові резерви: види і методи формування.

Генезис і еволюція фінансів.

Історичний характер фінансів, їх генезис. Передумова виникнення фінансів. (Поява грошей і товарно-грошових відносин, функціонування держави, дія економічних законів).

Потреба суб'єктів господарювання і держави у фінансових ресурсах, які забезпечують їх діяльність – причина появи фінансів. Еволюція (основні етапи розвитку) фінансів. Історичний розвиток фінансів України.

Фінансове право і фінансова політика.

Діяльність фінансової системи держави, як предмет фінансового права. Принципи побудови та структура фінансової системи.

Організаційні основи функціонування фінансової системи. Сфери фінансів. Ланки фінансових відносин.

Фінансова політика, як важлива складова економічної політики держави. Фінансовий механізм і його елементи. Фінансове планування. Еколого-економічне фінансове планування. Фінансовий контроль. Фінансові важелі. Державне управління фінансами в Україні. Правове регулювання фінансової діяльності держави.

Податки. Податкова система.

Економічна сутність і функції податків. Розвиток наукової теорії податків. Елементи податку, їх характеристика. Класифікація податків, їх ознаки. Види податків. Прямі і непрямі податки. Податкова система (поняття, основи, побудова) і принципи оподаткування. Податкова політика держави. Характеристика основних податків в Україні. Організація роботи державних фіскальних органів України. Склад і структура фіскальних органів.

Бюджет і бюджетна система.

Бюджет, як економічна та юридична категорія. Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільна і контрольна функції бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання в умовах переходу до ринкових відносин. Фінансова програма оздоровлення економіки України та роль бюджету в її здійсненні.

Поняття бюджетного устрою й бюджетної системи. Види бюджетів України. Розподіл доходів і витрат між ланками бюджетної системи. Бюджетне регулювання. Поняття закріплених і регулюючих доходів. Субвенції, субсидії, дотації, їх значення в збалансуванні бюджетів різних рівнів. Бюджетний процес, його поняття, основні елементи. Організація бюджетного планування та його удосконалення.

Касове виконання дохідної та видаткової частини державного та місцевих бюджетів. Бюджетні права органів законодавчої і виконавчої влади. Форми їх вияву і матеріальне втілення. Джерела формування бюджетних доходів. Форми і методи мобілізації грошових коштів у бюджет.

Класифікація бюджетних доходів і видатків. Формування доходів державного бюджету, їх склад і структура. Видатки державного бюджету. Основні напрямки використання бюджетних коштів.

Бюджетний дефіцит. Поняття, причини виникнення. Проблеми скорочення й можливі джерела покриття бюджетного дефіциту.

Суть місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах ринкових відносин.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Місцеві бюджети, їх доходи і видатки. Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Види неподаткових надходжень у місцеві бюджети. Фінансування витрат місцевого господарювання. Фінансування адміністративного апарату місцевих органів влади.

Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського. Види та форми державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація державних внутрішніх позик. Обертання частини вкладів громадян у державний кредит. Залучення коштів загальнодержавного фонду. Казначейські позики Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових органів. Міжурядові позики, банківські кредити держави, їх значення у фінансовій підтримці України. Державний борг. Капітальний і поточний державний борг. Причини і наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу.

Страховання. Страховий ринок.

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.

Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів. Фонд екологічного страхування. Класифікація страхування за об'єктами та ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види й форми. Особисте страхування

його суть і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування.

Страхування кредитних, фінансових та екологічних ризиків, його необхідність, значення та види. Умови страхування кредитних і фінансових ризиків.

Страхування відповідальності. Перестрахування, його необхідність для забезпечення сталості страхових операцій.

Доходи і витрати страховика. Страхові платежі як основне джерело доходів страховика. Витрати на виплату страхового відшкодування і страхових сум, відрахування до запасних і резервних фондів.

Фінансові результати страхових операцій, їх рентабельність. Прибуток страхових організацій, його розподіл і використання.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній. Учасники страхового ринку. Формування і розвиток страхового ринку в Україні. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності.

Фінансовий ринок

Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів.

Класифікація фінансового ринку. Грошовий ринок. Вплив екологічної ситуації на грошовий ринок. Ринок капіталів. Ризикові та безризикові фінансові ринки. Місцеві, регіональні, національні, міжнародні, всесвітні фінансові ринки. Первинний і вторинний фінансові ринки. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні.

Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатись в Україні. Основні характеристики цінних паперів.

Правове регулювання фінансового ринку. Порядок реєстрації і обігу цінних паперів. Діяльність із випуску та з підтримування обігу цінних паперів. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.

Оподаткування доходів від цінних паперів.

Фондова біржа. Правові положення. Організація і порядок роботи. Правила торгівлі. Види угод, порядок розрахунків. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах в Україні.

Брокерські (дилерські контори). Формування статутного фонду. Прибуток, його розподіл.

Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів підприємств, їх функції та основи організації.

Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика й класифікація. Розмежування коштів підприємств на власні й залучені.

Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг, її розподіл. Фонд відшкодування. Фонд оплати праці. Економічний зміст прибутку підприємства. Розподіл прибутку. Фонд грошових коштів на природоохоронну діяльність, екологічну безпеку. Фонди грошових коштів, що формуються за рахунок прибутку.

Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності. Приватизація державних підприємств і її фінансові аспекти. Оцінка майна об'єктів, що підлягають приватизації. Фінансові джерела приватизації. Розподіл і використання коштів, отриманих від приватизації.

Міжнародні фінанси

Поняття фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин та його формування в Україні.

Суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності. Правові норми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Валютні відносини та валютні системи, їх еволюція. Валютне регулювання та валютні обмеження: суть і необхідність. Використання валютних надходжень. Обов'язковий продаж частини валютних коштів.

Валютний курс, його види. Порядок установлення та методологія обчислення валютного курсу національної грошової одиниці України. Механізм регулювання валютного курсу (девальвація, ревальвація, валютна інтервенція).

Конвертованість валюти та механізм її забезпечення.

Валютні ринки. Поняття і види. Правове регулювання діяльності Української міжбанківської валютної біржі. Організація та порядок роботи біржового валютного ринку. Котирування іноземних валют. Специфічні особливості та проблеми функціонування валютного ринку в Україні.

Валютні операції.

Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Єдиний митний тариф. Митні ставки і пільги. Митний контроль та митне оподаткування на території спеціальних економічних зон. Митна політика України.

Принципи оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Оподаткування експортно-імпортних операцій. Оподаткування товарообмінних (бартерних) операцій.

Державний контроль за здійсненням валютних операцій і своєчасним надходженням коштів.

Тема 10. Фінансовий менеджмент

Сутність, функції та політика фінансового менеджменту. Фінансова стратегія діяльності підприємства, основні етапи процесу формування фінансової стратегії. Основи управління активами підприємства та їх структурою.

Перелік рекомендованих джерел

Нормативні документи

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

4. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України № 2664-III від 12.07.2001р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України № 2464-VI від 08.07.2010 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

Навчальна та наукова література

1. Алексеев І. В. Основи теорії фінансів [навч. посіб.] / Алексеев І. В., Колісник М. К., Ярошкевич А.В. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2008. – 144 с.
2. Бак Н.А. Фінанси [навч. посіб.] / Н. А. Бак – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 351 с.
3. Бюджетна система [підручник] / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія – К.: ЦУЛ, 2012. – 871 с.
4. Волохова І. С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні [монографія] / І. С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2014. – 462 с.
5. Грошово-кредитні засоби регулювання економіки [монографія] / За заг. редакцією Л. В. Кривенко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 210 с.
6. Еш С.М. Фінансовий ринок [навч. посіб.] / С. М. Еш. – К.: ЦУЛ, 2009. – 528 с.
7. Карлін М. І. Державні фінанси України [навч. посіб.] / М. І. Карлін– К., 2008. – 348с.
8. Карлін М. І. Фінанси України та сусідніх держав [навч. посіб.] / М. І. Карлін – К., 2007. – 589 с.
9. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: Сучасна парадигма та доміанти розвитку [монографія] / Т. О. Кізима – К. : Знання, 2010. – 431 с.
10. Коваленко Д. І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика [навч. посіб.] / Д. І. Коваленко – К.: ЦУЛ, 2013. – 578 с.
11. Кремень О. І. Фінанси [навч. посіб.] / О. І. Кремень, В. М. Кремень – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
12. Кудряшов В. П. Курс фінансів [навч. посіб.] / В. П. Кудряшов – К.: Знання, 2008. – 431 с.
13. Кузнецова С. А. Фінанси [практикум] / С. А. Кузнецова – Дніпропетровськ : Дніпропетровський ун-т ім. А. Нобеля, 2012. – 132 с.
14. Лук'янов В. С. Сучасні фінансові ринки [монографія] / В. С. Лук'янов – К.: Знання, 2013. – 479 с.
15. Мендрул О. Г. Фондовий ринок: операції з цінними паперами [навч. посіб.] / О. Г. Мендрул, І. А. Павленко – К.: КНЕУ, 2000. – 156 с.
16. Науменкова С. В. Ринок фінансових послуг [навч. посіб.] / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко – К.: ЦУЛ, 2010. – 532 с.

17. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств [підручник]/ О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук – К: ЦУЛ, 2013 – 504 с.
18. Опарін В/М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) [монографія] / Опарін В/М. – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
19. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України [навч. посіб.] / Ю. В. Пасічник – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання-Прес, 2008. – 670 с.
20. Поважний О. С. Фінанси [навч. посіб.] / О. С. Поважний, Л. М. Волощенко, А. Л. Свечкіна – Донецьк: Ноулідж, 2013. – 255 с.
21. Поважний О. С. Фінанси [навч.-метод. посіб.] / О. С. Поважний, О. М. Грінштейн, Н. А. Гура – Донецьк: ООО «Технопак», 2012. – 189 с.
22. Попова, Л. М. Казначейська справа : [навч. посіб. для ВНЗ] / Л. М. Попова, С. М. Попова, В. І. Успенко. – Київ : ЦУЛ, 2016. – 163 с
23. Рудницька О. М. Фінанси підприємств [навч. посіб.] / О. М. Рудницька, С. В. Паранчук, О. М. Чубка. – Львів: В-во Львівської політехніки, 2012. – 260 с.
24. Сич Є.М. Ринок фінансових послуг [навч. посіб.] / Є. М. Сич, В. П. Ільчук, Н. І. Гавриленко. – К.: ЦУЛ, 2012. – 428 с.
25. Теорія фінансів: [підручник] / Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 576с.
26. Управління державним боргом [навч. посіб.] / О.О. Прутська, Ж.В. Гарбар, Л.І. Губанова, О.А. Сьомченков, В.В. Руденко. – К.: ЦУЛ, 2010. – 216 с.
27. Фінанси : [навч. посіб.] / [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. – Одеса: Атлант, 2015. – ч.1. – 344с.
28. Фінанси [навч. посібн, практикум] / І. І. Пилипенко, Т. Г. Бондарук, Л. Є. Момотюк, І. С. Ігнатова. – К. : ДП «Інформ. –аналіт. агенство», 2013. – 307 с.
29. Фінанси: [навч. посіб.] / [Загорський В.С., Вовчак О.Д., Благун І.Г., Чуй І.Р.]. – [2-ге вид. перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2008. – 247с.
30. Фондовий ринок України: державне регулювання (запитання та відповіді) [навч. посіб.] / М. І. Зверяков, В. К. Кубліков, Д. М. Тевелєв – Одеса: Атлант, 2014. – 486 с.
31. Центральний банк і грошово-кредитна політика. [навч. посіб.] / За ред. Косової Т. Д. , Папаїки О. О. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
32. Цінні папери : [підручн.] / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, Н. В. Ковтун та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2011, – 1094 с.
33. Чесноков В. Л. Біржові операції [навч. посіб.] / В. Л.Чесноков – К.: ЦУЛ, 2008. – 192 с.
34. Чесноков В. Л. Фінансові інструменти [навч. посіб.] / В. Л. Чесноков– К.: ЦУЛ, 2008. – 241 с.
35. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: [підруч.] / Шелудько В.М. – [2-ге вид.]. – К.: Знання, 2008. – 535 с.
36. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств [навч. посіб.] / Н. Б. Ярошевич – К.: Знання, 2012. – 341 с.

